List 42. **NOVICE** Tečaj XXIX.

gospodarske, obrtniške in narodne

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gold. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

V Ljubljani v sredo 18. oktobra 1871.

Obseg: Pravilno pripravljanje črnega vina. (Dalje. — Prijazna sadjerejska opomba kmetovalcem Ložkega okraja. — Svilorejcem na znanje. — Jezikoslovna drobtinica: Trg. — Iz deželnih zborov. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Pravilno pripravljanje črnega vina.

(Dalje in konec.)

Zdaj vemo toraj, kaj da je cik in kaj da je vzrok njegovega nastanja. Spoznali smo pregrešek, kterega moramo poravnati. Vendar predno na to preidem, poglejmo še, kako da tista zagatnost v naših črnih vinih nastane, ktera ga nič manj kakor prijetnega ne storí, marveč ravno nasprotno. Dokler ne bodo naša vina milejša, toliko časa nam ni na prodaj proti severu misliti, kajti Nemec trdi, da morata tistega, ki hoče kozarec našega črnega izpiti, dva druga za glavo držati, kjer sicer ga ne spravi v se. Tudi ako cik odpravimo in zagatnosti ne, nam to nič ne pomaga, oboje mora drugače postati, cik mora popolnoma odstranjen biti, zagatnost skoro do čistega.

Zagatnost izvira od strojne kisline (Gärbesäure), ktera ima svoj sedež v lupinah, hlastinah in pelkih. Pri kipenji se s pomočjo alkohola ta kislina stopí, ter v mošt zlije, kar veljá posebno za hlastine in luščine, iz pelkov je preide jako malo. Ker je zarad barve odstraniti ne smemo, nam ne ostane drugo kakor hlastine odvreči; teh ni treba nikdar v drozgi pustiti, na gnoj ž njimi.

Kako da se to najlože in najhitreje izvrší, pride pozneje na vrsto. Tukaj naj bo le še omenjeno, da nima vsako grozdje enako dosti zagatnosti v sebi; eno je ima več, drugo manj. Naša črna plemena je imajo največ.

Vrnimo se zopet k okisanju ali ciku, kako temu v okom priti? — Lahko; ker smo videli, da je tega le kislec kriv, nam ne more nič bliže biti kakor to, da dotiko zraka s kipečo drozgo pretrgamo, kar se s tako imenovanim zaprtim kipenjem doseže.

Kakor že imé kaže, vrší se to kipenje v posebnih posodah (kadéh ali bednjah), to je v takih, ki se dajo popolnoma dobro zapreti, da ne pride zrak do kipeče drozge. Kadí so najboljše. Ena taka kad sme 6 čevljev visoka, na spodnjem dnu 4, na zgornjem, to je, na pokrovu, 3 čevlje široka biti. Med obe dve dni pride en črevelj pod zgornjo (to je, pokrovo) tretje, čez in čez preluknjano (torej sito), kterega pa ni treba uveturiti; zadosti je, da je tako utrjeno, da se ne more v moštu vzdigniti ali pa potopiti, kajti to dno nima druzega namena, kakor tega, luščine in pelke pol čevlja pod moštnim površjem držati.

Pokrovo, kakor tudi sito, zadobi v sredi kakih 8 palcev široko okroglo luknjo, z dotičnim dobro prileżnim pokrovcem ali vratcami. Skozi te dve luknji se drozga v kad spravi. Pri tem gre na to gledati, da se najprej vse tropine noter zmečejo; ko so te notri, potem se še le sitno pokrovce pritrdi (najboljši gré, ako je s panti in majhnim pahcem previdéno, in prične se mošt nalivati.

Prispe enkrat mošt kakih 6 palcev visoko nad sito, potem je treba z nalivanjem jenjati; vsaj se pri kipenji tako vsa drozga vzdigne, in lahko se pripeti, da bi šla čez, in da bi se kad raznesla. Ko je kad tako zadosti napolnjena, se tudi pokrovno pokrovce dobro pritrdi, ter okoli in okoli z ilovico zamaže.

O tem pokrovcu gre sledeče omeniti. Ono zadobí v sredi tričetrt palca široko luknjo; v to pride primerno debela kositarjeva cev, kipelna cev imenovana, utrjena. Kipelna cev ima podobo latinske črke F. Daljši en čevelj dolg konec se zatrdi v luknjo, pod krajšega, ki je le pol črevlja dolg, se pa postavi kaka z vodo napolnjena posoda tako, da pride konec ceví dobra dva palca pod vodo.

S to napravo je dotika vnanjega zraka, toraj tudi škodljivega kisleca, s kipečo drozgo popolnoma prerezana; kajti v kadi nastajoča ogljena kislina žbeži lahko skoz vodo v zrak, zrak pa ne more skoz vodo v cev in po tej v kad. Kakor hitro pa to ni mogoče, ni tudi mogoče, da bi se cik vgnjezdil, naj ostanejo tropine še tako dolgo v kadi.

Mešanje tropin odpade pri tacih kadéh popolnoma, vsaj so tako vedno pod moštom. Ko je kipenje pri kraji, kar se na tem spozná, da voda v podstavljeni posodi več ne brikla, se kad, ki ima tik spodnjega dna ravna taka vratca kakor kak majhen sod nastavi.

Se vé da se ne sme nikdar pozabiti pred luknjo majhno sitice ali majhno brezovo metljico pribiti. Za tropine pobirati se vratica odpró. Tudi služijo ta vratca v snaženje kadí.

Stiskanje tropin se mora hitro vršiti, vsaj se pri počasnosti tudi tukaj lahko cik vgnjezdi; pa tudi še le v sodu se lahko to zgodí, ako ni popolnoma snažen, ako je slabo zavehan itd. Ves stiskavec v sod k samovoljno iz kadí odteklemu moštu dodati, ni nikakor prav; zadnji naj se dene posebej, kajti ravno ta podelí vinu največi del zagatnosti.

Konečno pride še odstranjenje hlastin na vrsto, kterega nisem v stanu zadosti priporočati. Najhitreje se to vrši, ako se kad z veliko drateno mrežo pokrije ter na to od mošta ločene tropine po malem pokladajo in z lesenimi grabljami tako dolgo sèm ter tjè porivajo, dokler ne ostanejo same hlastnine na njej. To delo stane malo in gré hitro.

Prijazna sadjerejska opomba
kmetovalcem Ložkega okraja.

Razun dolenske strani sem našo deželo že zeló zeló prehodil; al ne spominjam se, da bi se na kak kraj tako nerad spominjal, kakor na mesto Lož in okolico njegovo, kjer sem bil nedavno.

Oho! Zakaj neki? — me bo začudeno marsikdo zavrnil. Kakor sadjerejec odgovorim s kratka, z besedami dandanašnji najbolj slovečega sadjerejca Lukas-a, ki pravi: „Ravno tako kakor se spoznava tič po perji, tako se spoznava tudi sadjerejska in splošna marljivost kmetovalcev kacega kraja po obilnosti sadnega drevja, ktero je okoli njega zasajeno“.

Ako te resnične besede obrnemo na Lož in okolico, moram jaz in z menoj vsakdo, kdor je imel priložnost ta okraj obiskati ter ga iz kmetijskega stališča opazovati, reči, da v njem še skoro sledú sadjereje ni, kajti kakor hitro zapustiš Cerknico, kjer bi se za sadjerejo pa tudi kaj več storiti dalo, zapaziš, da čem dalje ko prideš, tem manj cepljenega drevja najdeš, pri Ložu pa še celó za drag denar cepljenega debla ne vidiš. Češplja je še edini kaj vreden sad; te pa, se vé da ni treba ne saditi ne cepiti.

Al znabiti da ni kraj za sadje, je li podnebje preostro? — A kaj še! kjer raste divje sadje rado, to je, lesnika, ondi mora tudi pitano rasti; lesnik pa menim, da se ne najde z lepa kje toliko, kolikor ravno v loški okolici. Gotovo se ne lažem, ako rečem, da obstojí vsaj dvajseti del vsega šumenja iz najlepših lesnik, jabelčnih kakor tudi hruševih. Zakaj bi se jih nekoliko ne izkopalo ter okoli hiš posadilo in pocepilo? — Ali bi to znabiti mestu lepoto kratilo? Kaj še! le poglejte, kako prijeten je pogled gorenskih vasí, kterih hiše so vse z drevjem tako zakrite, da se skoro le sam zvonik iz njih vidi.

In če se že lesnike presaditi nočejo, naj se pa na mestu pocepijo. In ko bi tudi žlahnejše sadje storiti ne hotelo, naj bi se že vsaj tepka in najnavadnejše jabelko čebular zacepila. Obadva sta vendar dosti več vredna kakor lesnika; vsaj sta prvič presna dobra kakor tudi posušena, in iz njih napravljen hruškovec ali jabelčnik je lahko ravno tako dober kakor kako srednje vino, se vé da pravilno pripravljena. Pa saj morajo druga plemena tudi storiti.

Napravljanje dobrega hruškovca ali pa jabelčnika bi pa ravno v tem od vinske trte jako oddaljenem kraji na pravem mestu bilo.

Konečno vprašamo še: koliko truda bi vse to stalo? Skoro nič. Tisti divjaki, ki so že zadosti debeli in visoki, naj bi se koj letos pocepili; še predrobni in prenizki naj bi se pa le obrezali in sploh osnažili, ter tako za cepljenje v poslednjih letih pripravili.

V kratkem bi bilo sadja na kupe, in vsak bi moral potem reči: tù stanujejo marljivi kmetovalci, glejte, glejte, koliko lepega sadja imajo!

Toraj Ložani in drugi, na noge! vsaj le za-se skrbite in za otroke svoje, ako zasadite okolico svojo z obilim sadjem. Kar so predniki Vaši zanemarili, nadomestite Vi!

R. D.

Svilorejcem na znanje.
Prodaja celično preiskanega svilodnega semena.

C. k. kmetijska družba Goriška je to leto blizo 600 unč svilodnega semena po celičnem načinu napravila.

Dotične metulje je izbrala od vzrej zdravega, tudi poprej po celičnem načinu priskrbljenega semena. Dotične preiskave in izdelovanje je oskrbovalo c. k. goriško svilorejsko poskuševališče, ki je seme le od popolnoma zdravih metuljev ohranilo. Pri zbiranji se je oziralo tudi na to, da je bila dotična izreja prosta od bolezni „zaspanosti“ imenovani.

Cena je za to zdravo svilodno seme določena, in sicer veljá ena unča domačega rumenega plemena iz Reke 8 gold., Furlanskega 8 gold., Kraškega 8 gold., Japaneškega zelenega 8 gold., Francoskega rumenega plemena 10 gold.

Dotična naročila, kterim se ima priložiti dotični znesek denarja, se pošiljajo c. kr. kmetijski družbi do konca prihodnjega meseca novembra.

V Gorici 22. septembra 1871.

Jezikoslovne stvari.

Trg.

Spisal Dav. Trstenjak.

V slovenščini pomeni trg „forum, forum nundinarium, Marktplatz, emporium, negatiationis locus“, trgovanje, nundinatio, mercatus, trgovec, tržec „negotiator, nundinator“. Trgovec pomenja tudi „telonarius, vectigaliarius, praefectus vectigalibus“, ker od trgov pobira stalnino (Standrecht), trgovina „mercatura“ in pa „telonium, portitorium“, Mauthplatz, tržim „negotior, mercor“, tržstvo, trženje „mercatio, mercatura, commercium, quaestus, res contrahenda“ itd.

V srbščini ima beseda trg še izvirniši pomen, in sicer: merx, Waare, Kaufmannsgut, trgovati mercaturam exercere.

V staroslovenščini se rabi trg za „forum, ἀγορα, Sammelplatz, Markt“, tržanin, mercator, tržiti mercaturam facere, tržište, κώμη, vicus, emporium, Handelsplatz, tržnik, circum foraneus, tržec, mercator, trgovanije, mercatura, trgovnik, mercator, trgoven, ἔμπρακτος, der im Handeln ist, thätig, kräftig, etwas ausrichtend.

Kjer je trgovanje, tam so tudi slovesnosti zato staroslov. tržestvo, πανηγυρις, Festversammlung, Volksfest mit öffentlichen Feierlichkeiten, tržestvovati, πανήγυριξειν, Volksfest feiern itd.

V litovščini najdemo turgus, forum, Markt.

Jeli se ima trg, trgovina, tržstvo itd. izvajati iz korenike: trg, vellere (trgati), rumpere (trgnoti)? Gotovo spada tudi v ta vedno isto rodbino, vendar se mi ne dozdeva, da so pomeni: vellere, rumpere izvirni. Na izvirni pomen korenike trg nas peljá slovensko-hrv. otržen, oneratus, tržim, obtržujem = prtim, tovorim, breme navaljujem, „puk tržiti“, onerare populum, obtrženje, oneratio, zato hrv. trh = prteka, onus, tovor, die Waarenlast. Najizvirniši pomen korenike trg je toraj: onerare, beladen, bepacken, belasten, beschweren, in trg: srbski: Waare, Kaufmannsgut, toraj znači izvirno: Gepäcke, Last, Ladung, Fracht, trh, prteka, bala, butara, breme. Kdor je nosil ali vozil trge, trhe, je bil: trgar, trgovec, in kraj, kamor so se trgi, trhi nosili, se je velel: trg, trgovišče, tržič, tržište, in ljudje, kteri so se v trgih, trgoviščih naselili, so se veleli tržani. Edina hrvatsko-slovenščina je med vsemi sorodnimi jezici ohranila prvotni pomen.

V češčini že: tržati pomenja „affligere, zu Boden werfen, zu Boden schlagen“, sicer affligere tudi pomenja: beladen. Ker se bala, butara, breme, trh, die (Waaren), Last, Ladung, Fracht na tla povalja, hita, vrže, obali, je v češčini obviknol pomen tržati, affligere.

Bolj oddaljen še je v sanskritu; kjer: tardž že ima metaforični pomen: minari, conviciari, vendar tudi

convicium je trh, prteka, primeri nemški: belästigen, lästig, molestum esse alicui, lat. molestia, Verdruss iz: moles, Last, Masse, Klumpen, nemško: beschwerlich, Beschwerlichkeit iz Schwere.

V sanskritu je toraj gotovo tudi nekdaj korenika tardž pomenjala: onerare, belasten, beladen. Iz prvotnega: trg, prtiti, onero, gravo, onus, impono, se je še pomen: vellere, rumpere, trgati, trgnoti, tako razvil, kakor iz nemšk. packen in Gepäcke, primeri: sabljo trgnoti, den Säbel packen. V staroslov. še trgnoti tudi pomenja: σπᾶσθαι, ziehen, schleppen, trahere, ker se trg, trh, bala, tovor samo ne nosi in vozi, temoč tudi vlači.

Izvirni pomen okladanja, des Belastens, Beschwerens, Beladens nam je še ohranila srbščina v besedi: tržnica, valec, das Nudelholz, Nudelwalger, ker testo trži, beladet, belastet, beschweret, dalje: tržnice, žene, ktere so za vremena dobrovaške republike pomagale pekom vlastelski kruh mesiti in peči, to je tržiti, tržnico obtežiti.

Iz vseh teh primer je jasno, da je prvotni pomen besede trg, onus, Last, Ladung, Fracht, in da so se iz pomenov: bale, trha, butare, prteke, tovora izobrazili pomeni: merx, mercatura, commercium, Markt, Handel, kakor tudi pri Nemcih so besede: Last, Ladung, Fracht, ktere izvirno tudi pomenjajo: naprtenje, oneratio, obviknole v pomenih: merx, commercium.

Iz temata: trg je imé staro-slovenskega mesta Tergeste = Tergešte, toda še za Rimljanov glasnik g ni prelazil pred vokalom v ž, sicer primeri tudi slov. grlo in žrlo. Glasnik g je že Latin rad pred vokali izpahnil primeri: major za: magior, majestas za: magiestas, tako je tudi iz Tergešte postalo Terjeste, Terieste, po metatezi: Trieste, in iz tega popačenega Trieste sedanji slovenski Trst, dasiravno slovenski narod ni pozabil izvirnega pomena in oblike, in govorí: na Tržaškem, Tržačani. Tergešte je toraj kraj, kamor so trge, trhe nosili, vozili in vlačili. Waarenplatz, Handelsplatz, Marktplatz, grški pisatelji pravijo, da je bil: „κώμη καρνικα“, to je: trg Karnьcov — Карньцов = Kranjcev. Da se je imé današnje Kranьc nekdaj ne metatečnino izgovarjalo, toraj: Karnьc — Карньц, to bodem dokazal drugokrat v posebnem članku.

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor Goriški.

5. seja 11. t. m. (ob 11. uri dop. in ob 5. uri popoldne). Težko pričakovana razprava novega volitnega reda je na vrsti. — Lahi so bili dobro četrt ure v zbornici, predno so se prikazali Slovenci, pa ne vsi, ampak samo 4 (Gorjup, Winkler, Polaj in Črne). Izostalo jih je šest, to je toliko, kolikor je bilo treba, da ni bilo nazočih treh četrtin vseh zbornikov, kajti toliko ($^3/_4$) jih mora biti v seji, kedar gré za sklepanje o zadevah, ki merijo na prenaredbo deželne ustave ali deželnega volitnega reda. — Seja se prične s 15 poslanci. Glavar naznani, da tajnika (dr. Jož. Abrama, kteri je tudi poslanec) ne bo k današnji seji, ter prosi bližnjega zbornika g. Winkler-ja, naj bi blagovolil zapisnik poprejšnje seje prebrati. Ali, komaj je bil Winkler nekaj stavkov prečital, oglasi se posl. Del Torre in zahteva, naj bi dal glavar tajnika k seji povabiti, češ, da saj je plačan, da svoja tajniška opravila opravlja. Glavar pravi, da mu je dr. A. povedal, da ga ne bo k današnji seji. Črne opazuje, da državni uradniki, če so poslanci, dobijo tudi odpust in so oproščeni svojih službenih opravkov, za ves čas zborovanja. Gorjup pravi, da naj ima tajnik kakoršne koli vzroke, zarad kterih ne more priti, za to nima biti zboru nič mar, ampak glavarju in deželnemu odboru. Vklub temu trdi Del-Torre svojo in stavi nasvet, naj bi dal glavar tajnika koj poklicati, da pride čitat zapisnik in sploh opravljat svojo tajniško službo. Ta nasvèt, za kterega je razen Depretis-a vsa laška stranka glasovala, je obveljal in glavar je ukazal služabniku, da naj gré dr. Abram-a iskat. Čez nekaj minut naznani glavar, da tajnika ni. Del-Torre se oglasi zdaj za drug nasvet, kterega začne po Dottori-evem narekovanji sestavljati. Glasí se ta nasvet tako-le: Gledé na to, da se tajnik vklub večkratnemu povabljenju brani priti k seji, naroča deželni zbor deželnemu odboru, da prične proti tajniku disciplinarno preiskavo, med tem pa da ga od službe začasno odstavi. Tù se vname dokaj zanimiva debata, ktere so se vdeležili poslanci Črne, Gorjup, Deperis, glavar. Črne (kteri si je dal popred ves predlog od besede do besede narekovati) spotika se nad tem, da Del-Torre trdi, da se je Abram vkljub večkratnemu pozivu branil, priti v sejo. Mi Slovenci nič ne vemo o tem — pravi — na vsak način bi bilo tù treba poprašati glavarja, kaj in kako je s tem vabljenjem in Abramovim ustavljanjem. Del-Torre res brž glavarja v tem smislu popraša. Ali tù spregovorí Gorjup, in začne krepko protestovati zoper tako neparlamentarno ravnanje. Osebne zadeve v javnem zboru razpravljati, disciplinarne rečí pred občinstvo tirati, to da ne gré po nikakem; ravno tako malo spodobno da je, glavarja za pričo klicati in siliti ga celó, da naj koga toži. (Krepki „bravo- in dobroklici“ izmed slovenskega in laškega občinstva so Gorjupu pritrjevali.) Disciplinarne preiskave na prvi stopinji — nadaljuje Gorjup — ne spadajo v področje zborovo, ampak deželnega odbora, toraj stavim nasvet, naj bi se vsa ta zadeva deželnemu odboru prepustila, da jo on razpravi po svojih službenih pravilih. Zdaj se je začela laška stran nekako umikati. Deperis trdi, da saj prvi del Del-Torre-ovega nasveta je prav tak, kakor Gorjupov, drugi odstavek da govorí o suspenziji; najbolje da bi toraj bilo, da bi se Del-Torri-ev predlog razdelil na dve točki, o kterih naj bi se posebej glasovalo. Potem ko je bil Gorjupov nasvèt padel, bila je sprejeta I. točka Del-Torre-va (dež. zbor naroča deželnemu odboru, da naj podvrže deželnega tajnika disciplinarni preiskavi), druga točka pa je padla. — Zakaj so si Lahi toliko prizadevali, da bi spravili dr. Abrama v sejo? To se je razvidelo koj iz tega, kar je po razpravi vmesnega primerljeja cesarski komisar povedal. Opiraje se na dotični paragraf deželne ustave pravi, da za postavno in veljavno sklepanje o volitnem redu morajo biti nazoče tri četrtine vseh poslancev — šestnajst — ker jih je pa samo 15, bilo bi vse, kar bi se o tem predmetu sklenilo, neveljavno; toraj prosi glavarja, naj bi volitnega reda ne pustil razpravljati. Temu ni nihče ugovarjal. — Gorjup opominja glavarja, naj bi se prestopilo k 2. predmetu dnevnega reda. Pajer pritrdi temu z dostavkom, da ima ostati volitni red na dnevnem redu, in kakor hitro bi bilo število poslancev zadostno, naj bi se zbor zopet lotil volilnika. Gorjup nima zoper to nič, da le se že začeta obravnava kake druge točke dnevnega reda ne pretrga. Tako so prišli na vrsto razni prevdarki, konečni računi in peticije. Ker ni bilo mogoče vsega razpraviti, odložila se je seja do 5. ure popoldne. — Ko je šlo (zvečer) za dovoljenje 5000 gld. za ceste na Tominskem, za kar se je poslanec Winkler potegoval, bil je edini Dottori, ki se je temu

ustavljal. Donesek se je ves dovolil. — Druzega zanimivega ni bilo. — H koncu naj omenim še to, da je namestnik baron Depretis v dr. Abram-ovi zadevi vsakrat sè Slovenci in sploh za milejše nasvete glasoval. — Tajnik in poslanec dr. Abram se je, kakor hitro je zvedel, kar se je v seji godilo, pismeno tajništva odpovedal.

VI. seja 12. okt. dopoldne. — Na čelu dnevnega reda je še zmiraj — volitni red. — Drugi predmet: voljenje državnih poslancev; tretji: voljenje enega deželnega odbornika namesto dr. Lavriča, kteri se je lani odborništvu odpovedal, in pa 2 namestnikov deželnih odbornikov na mesto Dolijaka in dr. Žigona, ktera sta se z Lavričem odpovedala itd. — Sejo prične glavar s tem, da naznani zboru, kar je bil dež. odbor v zadevi tajnika dr. Abrama sklenil. Dr. Abram se je opravičeval pred odborom blizo tako-le: Jez sem že v drugo izvoljen za deželnega poslanca; vsakrat je zbor mojo volitev brez opombe gledé moje deželne službe (tajništva) odobril. To mi je bilo znamenje, da imam kot poslanec v vseh ozirih, sosebno v političnih zadevah, popolnoma proste roke. Izostal sem iz seje, ker sem moral izpolniti poslanško dolžnost: ubraniti nekaj, kar bi bilo mojim volilcem na škodo. Sicer pa podvržem se odborovi razsodbi. — Odbor, v kterem sedita Laha dr. Deperis in dr. Pajer nasproti edinemu Slovencu Gorjupu, je sodil tako, da se ima izreči tajniku „graja“ (redarguizione). Kakor hitro je dobil dr. A. dotični dekret, podal je deželnemu odboru odpoved od tajništva z opombo, da naj bode to „v zadostenje razžaljenim poslancem“. Deželni odbor je odpoved sprejel in tajnika A. službe odvezal. Vse to se je godilo v prav kratkem času pred javno zborovo sejo. — Ker je bilo zopet le 15 poslancev nazočih (na slovenski strani zraven včerajšnjih namesti Polaja Faganel), je izrekel glavar, da ni moč obravnavati volitnega reda. — Z voljenjem poslancev za na Dunaj je bila velika težava. O prvem glasovanji je imel samo grof Strassoldo večino (8 glasov); Depretis 7, Črne 5. Depretis zahvalivši se za izkazano mu zaupanje razlaga, da bi mu bilo težavno sprejeti poslanstvo ter prosi, naj bi se kdo drugi izvolil. Po dolgem pretrganji seje in zaupljivem posvetovanji poslancev je bil izid zopetne volitve: Črne 7 glasov, Depretis 7 glasov. Ože voljenje je pokazalo za Depretis-a 8, za Črne-ta 6 glasov. (Volilcev je bilo namreč 14, ker ni bilo Strassoldo-a tačas v zbornici). Tako so tedaj Lahi storili, s čemur so grozili — izvolili so 2 Neslovenca. — Za deželnega odbornika so izvolili (nazoči) poslanci kmečkih občin (Gorjup, Winkler, Faganel — Candussi (?), Dottori) enoglasno dr. Abrama. (V kakih 2—3 urah časa je bil toraj ta „hudodelnik“ obsojen — odpovedal se je tajništva (z 1200 gold. plače) in postal — kar je veliko častniše — deželni odbornik! Slovenci čestitamo njemu in sebi, kajti on je na pravem mestu v odboru. Za namestovalca Abram-ovega je izvoljen Faganel. Zastopniki vélicega posestva (3 nazoči) so izvolili dr. Mauroviča za odbornika-namestnika. — Potem so se obravnovale upravne reči, med drugimi povišanje ali uravnanje plač deželnih uradnikov, ali, ker ni bilo videti sistema v nasvetovanih poviških, zavrnilo se je vse nazaj na deželni odbor. — Prihodnja — zadnja — seja bo v soboto 14. oktobra. — Kakor je bilo videti v zbornici in je sploh znano, prizadeval si je baron Depretis močno, pridobiti večino glasov za enega slovenskega državnega poslanca (Črne-ta). Popoldne se je v pismu do glavarja državnega poslanstva odpovedal; tako tudi grof. Strassoldo. Po tem takem bode v soboto vnovič voljenje drž. poslancev.

Sprejeta je tudi postava zastran čbelarstva. Raztegnila se je na vse okraje naše dežele določba, da naj imajo občine pravico, tirjati po 3 solde na dan (?) za vsak panj od drugod pripeljanih čbel.

7. seja (zadnja), 14. oktobra se je prav dobro izvršila, kar je znabiti osupnilo marsikoga, ki se je bal ali nadejal, da znabiti celó seje ne bo zarad nezadostnega števila — ker se je namreč govorilo, da večine Lahov ne bo v zbor. A ne le, da so — razen 6 slovenskih deklarantov — vsi točno prišli, temveč bili so vsi tako dobre volje, da nismo še videli tako gladkega in vzajemno prijaznega obravnavanja raznih stvari, kakor danes. — Najpred je glavar oznanil odpoved predvčeranjim izvoljenih državnih poslancev Depretis-a in Strassoldo-a. Prva točka dnevnega reda je bil volitni red; se ve, da se ni razpravljal. Drugič sta se volila nova poslanca za državni zbor. Izvoljena sta z enakim številom glasov, to je, s 13 izmed 14, gg. poslanca grof Coronini (glavar) in Črne. Oba sta se primerno zahvalila in obljubila, izkazano jima zaupanje po moči opravičevati. S to izvolitvijo smemo biti popolnoma zadovoljni. — Tretjič je bilo na vrsti dvoje toček zadevajočih konečni račun zemljiško-odveznega zaloga za leto 1869. in 1870. (poročevalec Candussi). — Potem si je vzel besedo ces. komisar, baron Rechbach, in odgovoril na 3 interpelacije; dvoje Lavričevih in družnikov in eno Dolijakovo i. d. 1. Gledé lanske L. interpelacije zarad poslovenjenja šol je zatrdil gosp. minister svojo resno voljo, izvršiti znani §. 19. tudi v slovanskih deželah, toda morajo se popred izpolniti potrebni pogoji: na pr. zadostnega števila narodnih učiteljev treba in da deželno šolsko svetovalstvo, ne vem, kaj storí; v ta namen da so mu že došla primerna naročila. 2. Interpelacija zastran narodnostne postave je zavrnil minister tako: Na Českem je ustregla vlada z dotičnim predlogom željam in zahtevam stanovalcev; z Goriškega ni izvedela še do sedaj enakih želj; za vprihodnje si pridržuje, storiti v tem oziru, kar bo primerno. 3. Na Dolijakovo interpelacijo zastran mitnic na cestah pred mestom Gorico je ministerstvo odgovorile, da ima mestna gosposka pravico pobirati cestnino za mestni tlak. Ovržena je po tem takem prošnja mnogih občin za znižanje cestnine. Te odgovore je bral ces. komisar poprej v slovenskem, potlej v italijanskem jeziku. Kar se tiče slovenskega branja, naj po pravici povem, da nismo slišali še tako slabega branja, tako slabih sestavkov — in vendar je baron R. Kranjec! Ko ne bi bil odgovorov tudi po italijanski čital, bili bi ostali vsem celó nerazumljivi. — Bilo je potem na vrsti 11—12 peticij raznih občin in cestnih odborov. Razen 3—4, ki so se pogojno uslišale, so vse druge z razlogi odbite. Poročal je (v imenu peticijskega odseka) v slovenskem in italijanskem jeziku dr. Žigon (ki je bil samo za to k seji prišel) in za njim grof Strassoldo. Poprej pa še je poročal dr. Pajer v imenu deželnega odbora v zadevi prezidanega poslopja zavoda gluhonemov, na ktero se je potrošilo vže blizo 28.000 gld. Deželni odbor želí pooblaščenja, da sme izdati še k večemu 2000 gold. za nektere potrebne naprave v zavodu; ves račun da predloží zboru drugič. — Okoli $12\frac{1}{2}$. uri je bil dnevni red razpravljen in je glavar sklenil sejo in sejno dobo. V kratkem končnem govoru je povdaril edinost in vzajemnost zbornikov vsaj v materialnih rečéh — vkljub razporu v političnih ozirih, kteri so sicer naravna prikazen v ustavnem življenji. Ozir na materialne potrebe — pravi — naj bode tudi vprihodnje vez goriškega zbora, tako se utegne priti tudi do porazumka v moralnih stvaréh. Dalje je prosil za zaupanje tudi za vprihodnje, dokler bo še sedel na častnem sicer, a s trnjem zarobljenem pred-

sedniškem stolu. (Pri besedah „..s trnjem..." so zborniki nemo pritrjevali.) Konečni „živio-klic" cesarju, ki v tako težavnih časih za pomirjenje ljudstev resnično skrbi — je rekel glavar — bil je jako prisrčen med zborniki in poslušalci. — Bog daj, da bi bil ugodni vtis, ki so ga vsi iz današnje seje nesli, prorok in porok mirú in sprave v prihodnji sesiji!

Deželni zbor Češki.

Deželni zbor je predloge, zadevajoče poravnavo in spravo avstrijskih dežel, soglasno sprejel in že ležijo pred cesarjem. Dokler ne pride rešitev teh predlogov od Njegovega Veličanstva nazaj, traja še deželni zbor češki. — „Pesti Naplo", — časnik Deakov in ogerske vlade — izrekoma trdi, da Ogri proti českim spravnim predlogom čisto nobenega ugovora nimajo.

Deželni zbor Koroški.

V 13. seji je poročevalec dr. Leitgeb nasvetoval nektere premembe one šolske postave, ki se tiče nadzorstva šol. Te premembe zahtevajo: a) naj predsedniki krajevnega šolskega sveta dobijo več oblasti, in b) ustanavljajo določbe zoper nečimurne krajevne šolske svetovalce. (Pač ne more na Koroškem nova šolska postava priljubljena biti, kjer je tako ostrega postopanja treba!

V 14. seji je bilo, kakor v Ljubljani, sklenjeno, da se v bolnišnici Celovški upravništvo loči od vodstva, in da vodstvo po nekakem redu (turnu) opravljajo primarji.

V 15. seji so profesorju babištva plačo od 210 gld. povikšali na 300 gold. V isti seji je poslanec Einspieler gledé na neko peticijo, hotel deželnemu zboru predlagati nasvèt, naj zbor priznava potrebo, da se postava za ribštvo tako predrugači kakor lovska postava. Einspieler se je zato, da se podpira njegov predlog, obrnil do nekterih poslancev in tudi do nekega poslanca, ki se zmirom za največega rodoljuba štuli, al dobil je odgovor: „vsacemu druzemu bi to rad storil; le Vam ne". — Kaj pravite o takih deželnih zastopnikih?! Ali jim ni za osebno strast več mar kakor za deželno korist?

Deželni zbor Kranjski.

V soboto je, kakor drugi zbori razun Českega in Gališkega, moral tudi naš zbor sklenjen biti, čeravno je imel dela še na kupe pred saboj. Napeti je tedaj moral vse močí, da je izdelal svoje naloge — in izdelal jih je, pa le po tej poti, da se poročila in predlogi niso dali tiskati. Preobširno gradivo leží tedaj danes pred nami, ako bi hoteli popisati vse, kar je dovršil v 9. in 10. seji; zato danes navajamo le važnejše stvarí in še te bolj na kratko, ktere so se obravnavale v poslednjih dveh sejah.

V 9. seji je naznanil c. kr. deželni predsednik zboru, da je cesar potrdil v 2. seji sklenjeno postavo, da poslanstvo zgubí, kdor brez odpusta izostane in poklican v zbor ne pride (dobro-klici) in da se milostljivo zahvaljuje za čestitanje deželnemu zboru o njegovem godu (trikrat ponavljani živio-klici). Potem so bile mnoge cestne zadeve rešene. — V podporo slovenskemu gledišču je bilo za leto 1872. iz gledališkega zaklada dovoljeno 2400 gold. —

V 10. (zadnji) seji, ki je trajala celi dan do ½ 8. ure zvečer, je deželni glavar naznanil, da g. Valentin Krisper prevzame namestništvo v deželni komisiji za uravnavo zemljiškega davka. — C. kr. deželni predsednik naznanja odgovor, ki ga je prejel od c. kr. ministerstva nauka iz Dunaja na interpelacijo dr. Bleiweisa zarad učnega jezika v gimnazijah in v realki ljubljanski, ki se glasí na to, da po sklepu ministerskem od 8. dne t. m. se že letos vpeljeta oba jezika (slovenski in nemški) kot učna jezika, — postava o učnem jeziku ljudskih šol pa se reši pozneje. — Postava o premembi volilnega reda deželnih poslancev, o kteri je v imenu ustavnega odseka poročal poslanec Svetec, je bila soglasno sprejeta. Dalje je poročal posl. Svetec v imenu šolskega odseka o postavah, ki zadevajo uravnavo ljudskih in meščanskih šol in pravne razmere ljudskih učiteljev. Ker sila časa ni dopustila, da bi se bile konečno rešile obe postavi, šolski odsek ni mogel celih postav prinesti v deželni zbor, osnoval je zatega del posebno deželno postavo, da se vsaj ljudskim učiteljem polajša njihov težavni stan o dohodkih. Sprejeta je bila potem postava, po kteri naj ljudski učitelji v Ljubljani dobivajo najmanj po 600 gold., po deželi pa najmanj po 400 gold. letne plače, ktera naj se jim izplačuje v c. kr. davkarijah. Dodala se je tej postavi resolucija, v kteri se deželnemu odboru nalaga, naj osnovano šolsko postavo na tanko prevdari, se o njej z izvedenci svetnimi in duhovskimi posvetuje in prihodnjemu deželnemu zboru načrta postavo deželnim našim razmeram in potrebam ugodno.

Poslanec Murnik poroča v imenu finančnega odseka o proračunu deželnega zaklada za prihodnje leto. Da se potrebščine deželne pokrijejo, treba je, kakor prejšnja leta, na direktne (zemljiške in druge take) davke naložiti 20 od 100 priklade, izvzemši vojno priklado. — Ker se je tudi nasvet finančnega odseka sprejel, da se v proračun zemljiškega zaklada sprejme vseh 20% naklade k vžitnini namesto 10% te naklade in 2% naklade k neposrednim davkom manj, kakor do sedaj, in to zarad tega, da se s tem zeló obloženemu zemljiškemu zakladu dohodki pomnožijo in da se polajša računanje, ker bo po tem ves dohodek iz vrste posrednjih davkov spadal edino le v zemljiški zaklad, se razvidi, da se naklade niso povikšale.

Dr. Costa v imenu ustavnega odseka poroča o novi občinski postavi in novem volilnem redu za mesto ljubljansko. Vsi predlogi so soglasno obveljali.

Poslanec Irkič, v kterem je deželni zbor dobil dobro delavno moč, je v imenu finančnega odseka poročal o normalnem šolskem zakladu in o dotičnih prošnjah občine Oševske in Lužke, pa tudi Colske. Sprejeti so bili vsi predlogi finančnega odseka.

Predlog deželnega odbora o 5848 gold., ki naj se dovolijo za napravo stranskih cest, ktere peljejo do postaj gorenske železnice, je bil po večini glasov zavržen.

Premembe zeló pomanjkljive cestne konkurenčne postave od leta 1864. z dostavki od leta 1867. so bile soglasno sprejete; sprejet je bil pa tudi predlog poslanca Pintarja, naj se deželna vlada naprosi, da strogo čuje nad tem, da ces. kantonske gosposke natanko spolnujejo svojo dolžnost.

Predlog ljubljanskega mestnega zbora, naj se mu dovoli en milijon goldinarjev na posodo vzeti po poti loterijskega posojila, ni bil sprejet, ker je mestni zbor premalo razjasnil izpeljavo tega za ljubljansko mesto velikanskega početja.

Dr. Bleiweis poroča v imenu finančnega odseka o napravi sadje- in vinorejske šole na Slapu v Vipavski dolini in sadje- in vinorejske šole kot začetnice cele kmetijske šole v Bršlinu na Dolenskem, ki so deželi v povzdigo kmetijstva tako potrebne kakor ribi voda in ktere sta v finančnem odseku poslanca Grabrijan in Zagorec živo zagovarjala. Ob-

veljali so tedaj soglasno vsi predlogi, med kterimi sta poglavitna ta, naj deželni odbor na vse straní pripravlja napravo teh šol v prihodnjem letu, in ker ministerstvo kmetijstva hoče dati denarne podpore, da tudi dežela pripomore prihodnje leto za vsako omenjenih šol z 2000 gold. iz deželno-kulturnega zaklada proti temu, da si od vlade izprosi dovoljenje, da se sme tega zaklada lotiti, ki se je nabral iz kaznovanih gozdnih in poljskih prestopkov.

Potem je prišlo več prošenj na vrsto, o kterih so poročali dr. Costa, Murnik, dr. Zarnik in Pintar, kterih pa na drobno naštevati danes ni prostora.

Na večer je prišla obravnava adrese (pisma deželnega zbora) do presvitlega cesarja na vrsto. Dr. Costa je bral adreso slovenski in potem tudi nemški, ki se glasí tako-le:

Vaše Veličanstvo! Presvitli Cesar in Gospod!

V tem trenutku, ki odloči prihodnost vsej monarhiji in zlasti naši deželi, predrzne se prepokorni zastop vojvodine Kranjske z največim spoštovanjem bližati se stopnicam najvišega prestola Vašega cesarskega in kraljevega apostolskega Veličanstva, da izreče svoja čutila in prepričanja.

Pred vsem prepokorni deželni zbor ponavlja svojo podedovano neomajljivo zvestobo in udanost ter najsrčnejšo zahvalo izreka za vzvišeno cesarsko besedo, ktera je oznanila mir med vsemi narodi v cesarstvu.

S srčnim zadostilom vidimo prvo stopinjo do one sprave vseh kraljestev in dežel, ktera po našem v prepokornih pismih tega najzvestejšega deželnega zbora od 28. februarija 1867. l. in 30. avgusta 1870. l. izrečenem prepričanji mora cesarstvu ohraniti edinost ter dati mumoč in pravi ustavni razvitek.

V tem oziru je naša vojvodina Vašega ces. in kralj. apostolskega Veličanstva milostivi dopis do českega deželnega zbora od 12. septembra t. l., kakor tudi njegove podstavne člene z veselo nado pozdravila kot poroštvo, da se dovrší sprava.

Prepokorni deželni zbor je prepričan, da se doseže od vseh straní zaželena sprava, država vravná v notranjem in okrepi na zunaj le tedaj, ako se bodo vsi bratovski narodi veselili enacih pravic in z ozirom na svoje materialne močí nosili skupna bremena.

Pri izvrševanji visoke te naloge sme Vašega Veličanstva vlada svesta biti si naše odkritosrčne in popolne podpore; na drugi strani pa imamo koristi naše dežele zastopati in braniti z ozirom na preobloženje z davki, ktero je Vaše ces. kralj. Veličanstvo že večkrat milostivo pripoznalo.

Mi hočemo za našo deželo ono samostojnost, ktero nam priznavata pragmatična sankcija in najviši diplom od 20. oktobra 1860. l. ozir postavodajstva in uprave; vendar pa priznavamo potrebo, da nektere zadeve za vsa neogerska kraljestva in dežele skupno obravnava shod delegatov iz deželnih zborov.

Take naprave gotovo zadovoljé vse narode našega cesarstva. Kakor naj Nemci popolnoma nežaljeni ostanejo v narodnih svojih pravicah, tako mi želimo, da se tudi drugim narodom enaka pravica ne le zagotovi, ampak tudi djansko podelí.

V tem oziru se predrznemo prositi, da se naš slovenski narod v onih deželah, v kterih je zedinjen z Nemci ali Italijani, postavi pod varstvo takih deželnih postav, kakoršno je Vašega Veličanstva vlada predložila českemu deželnemu zboru.

Tako bodo Slovenci, ki se neomajljivo-zvesto držé Vašega Veličanstva prestola, mogli ohraniti si vsaj svojo narodnost, dokler Vašega Veličanstva vladi ne bode mogoče najti sredstva in pota, da, kakor smo željno prosili v prepokornem pismu od 30. avgusta leta 1870., zedini njihove zemljopisno stikajoče se zemlje v eno upravno in kolikor mogoče v državnopravno telo. To preponižno prošnjo se predrznemo temveč ponoviti, ker je njena spolnitev bistvena pogoja ne le obstanku in odvitku slovenskega národa, ampak tudi varnosti jugozahodne meje vesoljnega cesarstva.

Ko načela, ki jih izrekajo podstavni členi, zadobé djansko veljavo, posreči se prepokornemu zastopu vojvodine Kranjske s postavami, posebnim razmeram te dežele in značaju našega národa primernimi in z verskonravnim in pravim svobodnim duhom (edino trdno podlago vse prave ljudstvene sreče) navdihnjenimi, pomiriti srca in pospešiti dušni in materialni blagostan v obrtnem in gospodarstvenem obziru.

Nadjati se je, da se deželni vladi, ktero spremlja deželno zaupanje in ki bode ozir deželnega postavodajstva odgovorna deželnemu zastopu, posreči, z natančnim poznanjem dežele in naroda ogniti se napak, na vse straní spravljivo delati, nasprotja poravnati, drago upravo in zamotano opravilstvo s priprosto uravnavo nadomestiti ter s pravičnimi davki zadovoljiti deželo.

In kakor je Vaše Veličanstvo z najvišim dopisom milostivo obljubilo, pripoznanje državopravnostičeskemu kraljestvu ponoviti s prisego o venčanji, tako tudi vojvodina Kranjska preponižno prosi, naj bode Vašemu Veličanstvu všeč, njen slovesni poklon sprejeti ter ž njim staro neposrednjo razmero naše dežele do krone ponoviti, kakor so tudi presvitli predniki Vašega Veličanstva od starodavnih časov vselej o nastopu vlade s tem slovesnim djanjem krepili zvezo zvestobo naše dežele do kneza in knezovo milost do dežele ter potrjevali svobodo in samostojnost dežele v starodavnih njenih pravicah.

Vsled te izpovesti toraj prepokorni deželni zbor v pospeševanje in v namen take zaželene in potrebne sprave, ktero Vaše Veličanstvo namerava na podlagi osnovne postave o državnem zastopu od 21. decembra 1867. leta dovršiti, svoje poslance pošlje v poslanško hišo državnega zbora.

Vašemu cesarskemu kraljevemu Veličanstvu ob enem preponižno izrekamo svojo zahvalo za potrjeno predlogo o premembi v mnogih obzirih krivičnega volilnega reda. Če zarad nenazočosti nekterih deželnih poslancev na svojo žalost tudi nismo mogli to predlogo po vsem njenem obsegu obravnavati, vendar smo na njeni podlagi skušali bistvene napake našega volilnega reda odpraviti z nekterimi načrti postav, ktere nam, preponižno prosimo, blagovoli potrditi Vaše Veličanstvo.

Bog blagoslovi, varuj in obvari Vaše cesarsko in kraljevo apostolsko Veličanstvo!

V pojasnilo adrese dostavlja dr. Costa še to-le: Mi smo izdelali adreso, kakor sem jo bral ravno zdaj, po okoliščinah, ki so primerne zdanjemu politiškemu položaju; izdelali smo jo prvič gledé na prejšnje naše adrese, in z radostjo more deželni zbor reči, da danes — konec 1871. leta — so se vresničile tiste besede, ktere je deželni zbor izrekel že v adresi leta 1867., zarad ktere je bil naš deželni zbor takrat razpuščen! Radostno moremo pred vsem svetom izreči, da to, kar smo tistikrat čutili, da mora se zgoditi, zgodilo se je v Avstriji. Centralizem je prišel do propada. Presvitli cesar sam se je prepričal, da sprava mora biti med narodi. K spravi med narodi pripomoči, to je tudi naš cilj. Veselje svoje, da imamo zdaj vlado tako, ki je trdne volje, kakor mi, smo hoteli izraziti v tej adresi. Ustavni odsek pa se je tudi ozrl okoli po Avstriji ter ne prezrl naroda, od kterega je prišel prvi načrt za poravnavo avstrijskih homatij, za osnovo nove ustave Avstrijske.

In ta načrt je prišel, kakor že marsiktera druga imenitna beseda, ktero smo Slovenci zmirom sprejeli z velikim veseljem, iz zlate Prage v temeljnih členih. Načela te ustave so taka, da lahko rečemo, da so federalistična in taka, po kterih se dá stvariti Avstrija srečna in mirna. Al se ve da, če to izrečemo, naj nihče ne misli, da s tem smo tudi rekli, da do zadnje pičice mora vse tako obstati, kakor je predlagal češki zbor. Predlog češkega zbora je le načrt, kteri pride pred državni zbor; tam bodo naši poslanci in poslanci druzih dežel snovali prihodnjo našo, ako Bog dá, srečno in dobro ustavo. Naši poslanci bodo pri tem težkem delu gotovo gledali na to, da bodo na eni strani obvarovali našo deželo vseh bremen, ki bi morda prišla iz kake enostranske sprave, in na drugi strani bodo gotovo delali na to, da se federalistična načela vzamejo za podlago novi ustavi avstrijski. Vse do zdaj znane adrese druzih zborov vodijo ista načela. Tudi tri dežele nemške so k federalizmu pristopile, zato ni res, ako se reče, da Nemci nepremakljivi stojé za ustavo od 21. decembra 1867. leta in da zabranujejo spravo. Le liberalna klika ni za spravo, ki vé, da pride ob gospodstvo, ki si ga je v zadnjih 10 letih prisvojevala. Kar adresa naša izrekuje, temu — tega smo si v svesti, pritrjuje ogromna večina naše dežele. — Govor dr. Coste je bil na več mestih in tudi o sklepu z navdušeno pohvalo poslancev in poslušalcev sprejet.

C. k. deželni predsednik naznani zdaj, da ima zboru poročati nekaj po ukazu ministerstva. — Vse omolkne in posluša. — „Kranjski deželni zbor — začne c. kr. deželni predsednik — je bil postavno sklican od Njegovega Veličanstva; dolžnost je tedaj bila vsacega poslanca, da pride v zbor. (Dobro!) Ker manjšina deželnega zbora te dolžnosti ni spolnila, ravnala je cesarskemu klicu in svoji prisegi nasproti. (Dobro!) Adresa lanskega deželnega zbora ni mogla jej spotika biti, kajti adresa je le pismo, v kterem se izrazuje mnenje večine. Kujanju manjščine ni mogla biti povod. Zato mora cesarska vlada njeno postopanje grajati. (Pravo!) To očitno tukaj in vsi deželi povedati, ukazala mi je cesarska vlada“. (Živahni dobro-klici.) — Prav tako, kakor bengalični ogenj, so kazale te vladne besede „lojaliteto“ tiste centralistične manjščine, čegar usta so zmirom polne ustavnosti, postavnosti in lojalitete!

Po vsem tem je prišla volitev državnih poslancev na vrsto. Iz vrste vélikih posestnikov je bil izvoljen: grof Hiacint Turn, — iz vrste mest, trgov in zbornice kupčijske sta bila izvoljena podpredsednik zbornice Janez Horak in predsednik V. C. Zupan, — iz vrste kmečkih občin pa so izvoljeni dr. Costa, Svetec in grof Barbo. Vsi (razun nepričujočega Turna) izrekó, da sprejmejo volitev.

In tako je odbíla ura zborovanja. Deželni glavar dr. Razlag poprime zdaj besedo na slovó in omenivši, da je deželni zbor izdelal vse svoje naloge, kterih je obilo bilo za tako pičlo odmerjeni čas, se je zahvalil poslancem za marljivo njihovo delovanje in c. kr. deželnemu predsedniku za blagovoljno podporo njegovo. Trikrat ponavljeni slava-klici na Njegovo Veličanstvo so končali zbor, ki je sklenil nektere za dežélo važne postave in naprave, in ki je bil — Bog daj! — predhodnik velevažnega državnega zbora, v kterem se ima Avstrija uravnati na novi državnopravni podlagi in pomiriti svoje narode.

Deželni zbor Porečki.

Naš zbor je končal 14. t. m. Vse prošnje za avtonomijo občinsko so odvržene. Taljanoman ne dá hegemonije iz rok. Gosp. Marot se je moško ponašal in tudi narodno hrvaško govoril, ter gospôdi taljansko pojasnil, — vse zastonj! V tej seji se je odločila poljodelska šola — se ve taljanska najbržje v Rovinju, kjer je taljansko poljedelsko društvo. Več o tej šoli Novicam prihodnjič poročam. — Gotovo, da sedaj tudi slepec vidi, da nam ne koristi nič Poreški zbor, in da moramo združenja iskati drugej — pri bratu Slovencu.

Deželni zbor štajarski.

Konec deželnega zbora našega je bil ta, da nemški poslanci ne enega Slovenca niso volili v državni zbor, — po takem štajerski Slovenci ne enega zastopnika ne bodo imeli v prihodnjem velevažnem zboru dunajskem. Nemčur noče sprave; on hoče le gospodstvo, to je zdaj spet gotovo. Al žalibog! da tudi mi Slovenci nismo brez krivde o tej nesreči. Da bi bile volitve v deželni zbor se drugače snovali, bilo bi drugače. „Le duhovna ne v deželni zbor!“ jek tega razdvojstva je zdaj: „čemu Slovenca v državni zbor!“

Deželni zbor Tirolski.

14. dne t. m. se je obravnavala adresa; „liberalci so se zdržavali glasovanja, ki je bila z 35 glasovi sprejeta. Med 9 italijanskimi poslanci so trije glasovali za adreso. — Predlog, naj vlada prekliče ministerski ukaz od svočana 1869. leta o šolskem nadzorstvu, je bil sprejet z 38 glasovi.

Dopisi.

Iz Čabra na Hrvaškem 1. okt. (*Uradnik, kakor ne bi smel biti!*) Navada je tukaj, da naš kotarski g. sudac rajši dve uri pozneje, nego eno minuto prehitro v pisarno primaha; 23. dne u. m. bila pa je še huja. Pozvanih je bilo mnogo ljudí; hotel je vsak prvi sprejet biti; kajti veliko jih je bilo, ki so se morali, važne posle domá popustivši, na daljno pot v Čabar podati in bili bi radi vsaj do trdne noči spet domú prišli. Kotarski sudac, zarad nekega atentata na samega sebe, v obče „pokojni Stipić“ zvan, komaj v pisarno pride, a že pogleduje na uro, ali bode skoro 12 bila. Ko njegov zaželeni čas pride, plane gori in velí težko čakajočim strankam, naj pridejo ob dveh popoldne. Ko ura na zvoniku dve udari, bili so pozvani ljudje vsi zbrani na omenjenem mestu. Ura bije 3, bije 4, bije 5, al dobri naš debeloglavi in trebušnji „pokojni“ gospod še v krčmi Bahusa častí, in še le, ko se je jelo mračiti, prikinka v pisarno. Ko pa po zaslišanji jedne same osebe spoznava, da mu je glava pretežka dalje uradovati, razpodí celi božji dan na sudčevo milost čakajoče stranke ter jim veli čez dva dni priti. Da je bilo med prišlimi strankami veliko revnih ljudí, ki si s težkim delom komaj sproti vsakdanji kruh služijo, zarad malomarnosti takega kotarskega paše pa namesto jednoga, dva, tri ali še več dni potratijo, tega njegova pretežka glava ne prevdari! Mnogi celó trdijo, ako bi tukajšnja ponočna straža hotela nestransko postopati, bil bi g. sudac večkrat prvi, ki bi ga v luknjo vtaknili.

Iz Vatovelj na Primorskem. †. — V poslednjih „Novicah“ smo radostni čitali, da je sl. deželni zbor Kranjski v svoji 6. seji obravnaval in sklenil postavo, naj se ženitovanske oglasnice ne dadó vsakemu beraču in postopaču. To je prav in poštena skrb za ubozega kmeta, ki ga že tako velika bremena tlačijo, s tem pa, da soseskam pridejo še beraške ženitve na glavo, se jim še veče butare nakladajo. Tisto postavo bi imel, kakor Kranjski, skleniti tudi naš Goriški deželni zbor. Naj povemo v dokaz to-le: Občinama Vatovlje in Misliče je prišel ukaz iz Tržaške bolnišnice, za tukajšnje naše ljudí 700 gold. plačati,

kjer je komaj 50 hišnih številk v obeh občinah, tedaj več tega zneska kakor cesarskih davkov. Kamo pridemo, če še tako naprej se bode dajalo vsakemu postopaču dovoljenje za ženitev! Ubogi naš kmet še komaj toliko pridela, da svojo družinico preživí. Tedaj deželni poslanci, odbijajte to nam dozdaj jako napačno postavo, da se vsaj te nadloge rešimo, če nočete, da kmetijstvo opeša. — Tudi tatje so se že začeli klatiti po Brkinah. Ni še davno tega, kar so okradli v občini na Kozjanah nekemu kmetu do zadnjega repa živino iz hleva. Kamo pridemo, če se ne zabrani tako postopanje tatvinstva! Tudi v tem bi se moralo bolje gledati na kazenski zakonik, in takošne hudobneže ostrejše pestiti. — Letina se je pri nas jako slabo obnesla; vina (Brkinščine) se bo že precej veliko natrgalo; kakošna bode, povem drugi pot.

Eden v imenu več druzih.

Iz Gorice 14. okt. — Nenavaden mraz (z burjo), imamo zjutraj le 3—4 stopinje gorkote, zdaj ($^3/_4$ 5. popoldne) 8 stopinj. Nebo je sivo, kakor za sneg. — Druge turšice (činkvantina) bo prav malo; ajde komaj seme; repe po malem.

Iz Gorice 13. okt. —d— Laški časniki so začeli rasti pri nas, kakor gobe po dežji. Katoliško-politično društvo bo izdajalo po dvakrat na teden list, ki se bo vstavljal, če bo treba, nameram časnika „L' Isonzo".

Iz Žabelj na Goriškem 13. okt. (*Vinska letina*) se nam je letos kaj dobro sponesla. Ker ni bilo toče in ne preveč moče, vina je toliko kot vode, in ljudje, kterim se na nosu bere, da vino dobro poznajo, pravijo, da je letos res zlata kapljica. In cena je prav nizka. Zatorej, Kranjci, hitro na noge! Pridite po vino; mi vas bomo postregli z dobro kaplico, da bote veseli, in tako po nizki ceni, da nikdar tako.

Iz Celja 9. okt. (*Občepoštovani gosp. profesor dr. Lindner*) zapusti našo gimnazijo ter se poda v Prahatic na Česko, kjer bode ravnatelj tamošnji gimnaziji. V njem zgubi celjska gimnazija izvrstnega, težko nadomestljivega učitelja, dijaki blagega prijatelja, Celjani obče spoštovanega moža in Slovenci vrlega narodnjaka. Bil je v Celji celih 16 let in vžival spoštovanje od vseh strani, najbolj pa so mu bili vdani dijaki, s kterimi je res prav po očetovsko ravnal. Da bi hotel popisati vse njegove izvrstne lastnosti, opisal bi lahko celi Novični list. Žaluje torej po njem vsa gimnazija, — žalujejo vsi, ki so ga poznali. Da bi se pa spodobno od njeda poslovili dijaki njegovi in mu vsaj nekoliko pokazali, kako visoko ga cenijo, napravili so 7. dne t. m. zvečer velikansko bakljado njemu na čast. Ob 8 uri zvečer zaigra mestna godba, tudi od dijakov najeta, pred gimnazijo, viši gimnazialci vzamejo vsak svojo bakljo (bilo jih je okoli 60) ter gredó do stanovanja njegovega. Tamo se vstopijo pred hišo, ter navdušeno zakličejo trikratno „živi!" — med tem pa gresta dva osmošolca v imenu više gimnazije v stanovanje njegovo, da mu izrečeta k slovésu zahvalo prisrčno. Na to pride gosp. profesor doli na ulice ter se v kratkem, a jako ginljivem govoru poslovi od zbrane šolske mladeži. In spet so zadoneli gromoviti živio klici. — V nedeljo popoldne je dr. Lindner v svojem vinogradu šesto-, sedmo- in osmošolcem, kteri so bili njegovi učenci, dal „valete", pri kterem se je čulo mnogo lepih govorov ne samo od strani gosp. profesorja temuč tudi od dijakov, in doneli so mu spet mnogokratni živio-klici. S solznimi očmi se je poslovil dr. Lindner s svojo gospó od ljubljenih dijakov, kakor tudi dijaki od svojega dobrega učitelja, ki jim ostane vedno v milem spominu.

Iz Celovca. (*Družba sv. Mohora.*) V seji 27. sept. so se obravnavale sledeče točke: a) blagajnik je predložil odboru račun o letošnjih družbinih dohodkih in stroških. Vseh dohodkov je bilo 18.246 gold. 81 kr. in stroškov 18090 gold. 69 kr., tedaj ostane gotovine 156 gold. 12 kr. Po odborovem sklepu od 18. septembra 1869 pripade polovica v zbirko za Janežičevo ustanovitev; druga polovica pa se združi z Matico. Matici je priraslo letos zopet 549 gold., tako da šteje sedajna matičina glavnica 14.355 gold. 59 kr. Na vprašanje, koliko in ktere knjige bode izdala družba sv. Mohora družbenikom za prihodnje leto, je odbor sklenil, da kakor dosedaj tudi za l. 1872 dobi vsak ud šest knjig. Nadaljevati se imajo: 1. „Življenje svetnikov in svetnic božjih" VII. snopič; 2. „Kristusovo življenje in smert" IV. snopič; 3. Večernice, 25. zvezek in 4. Koledar za leto 1873. Razun imenovanih je 5. namenjena udom narodno-gospodarska knjiga, ki jo je slovenskemu narodu v poduk spisal izvrstni slov. pisatelj g. Ferdo Kočevar pod naslovom: „Kupčija in obrtnija, denar in blago" in 6. živinorejec s posebnim ozirom na govedje," spisal g. Franc Govekar, nadučitelj v Igu pri Ljubljani. Knjige se bodo tiskale v 19—20.000 iztisih.

Iz Dutovlj 12. okt. — Ne pričakujte, dragi čitatelji! velikanskih novosti, ko zagledate ime sela „pustega, kamnitega Krasa", ne napenjajte preveč poželjivo in pohlepno svojih zrenic na te male vrstice, kajti to je pisano le iz dolzega časa. Ni se še zemlja šestkrat krog svoji osí osukala, kar dobi neki ni besedice laške znajoč kmet prvi list italijanskega novega časnika „L' Isonzo" na ogled. Osupnjen glêda to „španjsko vas", divi se, kje da so mogli dobiti naslov njegov in jezen pošlje list „retour". Vredništvo si je gotovo mislilo: slovenski kmet je prismojen in zabit', kar brš bode naročnino poslal v podporo novi italijanski pečenki. To je zopet dokaz, kako se nam sili tuja kultura. Ni mogoče misliti, da bi naša vredništva tako silila svoje listove tujemu narodu. — Vsacemu selu je bralno društvo velika potreba, tako tudi našemu. Zdatnih močí sem zagotovljen; na noge, tedaj, dragi mi seljani! ustanovimo si to zelo koristno napravo, pomagajmo drug druzemu; ako bodemo delali z zedinjenimi močmi, zboljšali si bodemo svoj stan.

Novo mesto 13 okt. — Ker bi bilo težko, 84 udov vsacega posebej vabiti, se odbor tukajšne kmetijske podružnice obrne na Novice, ter vabi vse ude k drugemu občemu shodu za letos, ki bo 26. t. m. ob 3 popoldne.

Odbor.

Ribnica. — Veliki kameniti oltar v Ribnici je v delalnici Tomanove vdove po mojstru Domeniku Mateliču, kakor mislimo, izvrstno dodelan, in bode v nedeljo 22. dne t. m. slovesno blagoslovljen. Domači naši ljudje in vsakter, kogar zanimiva delo ogledati, se vljudno vabijo k tej svečanosti.

Iz Razdrtega. A. O. — Za pogorelce naše vasí je sopet došlo nekaj pomočí, in sicer po prečastitem dekanu gosp. Grabrijanu iz Vipave 8 gold., po g. Nakus-u iz vipavske Planine 8 gld. in po g. Kodru iz Slapa 3 gold., skupaj 19 gold. V imenu pogorelcev se dobrotnikom srčno zahvaljujemo. — Naj pri tej priliki omenim tudi strašno burjo, ki že skozi tri dni razsaja tako, da stari ljudje takošne ne pomnijo. Koliko so drevesa in slamnate strehe trpele, se kaže iz tega, da menijo nekteri, ki imajo s slamo pokrite hiše in druga poslopja, da so vdrugič pogoreli. — Tudi smo se nadjali, da se prevzvišeni knezoškof nas spomnijo in nam duhovnov dadó, ker je pretežavno sv. maš v taki burji okoli iskati, pa do zdaj je še zmirom malo upanja, ker so jih vže skor na vse strani razposlali.

Iz Senožeč 15. okt. f. (*Peticija do sl. vlade.*) Podoba je, kakor bi hotela narava ves svoj srd izliti nad borega kmetovalca, deževni nalivi, suša in burja, to so spored vladajoči klimatični elementi tega leta. — Slaba

letina (jesenski pridelki se ne pomnijo slabeji kakor letos), veliki davki in druga bremena sè strahom navdajajo kmeta, da se otožen in klavern kakor nikoli popred ozira v brezupno bodočnost. Preteči glad prihodnje zime, ktera bo, čem pred sneg zapade (predvčeranjim je že voda zamrznila, tako je razmrazila silna nenavadno velika burja) in ljudem pičli zaslužek odvzame tem huja, stojí mu pred očmí v strašni podobi. Da se velikim revam in nadlogam vsaj nekoliko v okom pride, da se obupni kmečki stan kolikor mogoče olajša in zboljša, želeti je: naj slavna c. k. vlada izdelovanje dotičnih načrtov podaljška istrijske ceste pospeši in odobri ter pred ko je mogoče delo odpré, da si bodo mogli ljudje s zaslužkom nadomestiti to, kar je silna suša pokončala; sicer bode začel glad marsikje izvrševati svoj posel. Govoreč o tem (cesti namreč) ne morem si kaj, da ne bi omenil občne, opravičene želje večine prebivalcev senosežkega okraja, Brkinov in drugih, koja je za zgornjo črto, ki pelje skoz Senožeče in Gabrče. Če se ta črta odobri, ne bila bi cesta le po veliko primernišem in manj nevarnem kraji gledé zime, marveč odpadla bi uro dolga okrajna cesta v Vreme, in prihranilo bi se na stotine delavnih moči, ki se za popravljanje one ceste porabijo. Obžalovati je, če se bode res, kakor je slišati, vsled nagovarjanja neke egoistične trojice delo odložilo in po nje nasvetu izpeljalo, kar bi bilo ozir zgoraj rečenega zares narobe svet. Vederemo! — 9. dne t. m. so tukaj od kupčijskega ministerstva poslani merilci pregledovali (nivelirali) svet za železnico. Bog daj, da bi ga ne bili zastonj!

Horjul 8. okt. — Z velicim veseljem smo brali, da se je v deželnem našem zboru srenjske postave §. 28. črka 8. prenaredila, to je zarad podeljenja žeritovanskih oglasnic za ubožne in razuzdane občane. Mene pa zraven tega še to-le najbolj bolí, da nekter postaran hlapec v mestu ali tudi kter delavec pri železnici pobere kje tamkaj kakošno smet ženskega spôla iz tuje srenje in se oženi, ktero je potem tukajšnja srenja dolžna po §. 7., čeravno je nobeden ne pozná, in nikoli še videl ni, za svojo občenco vzeti, in če se primeri, da njen mož umrje, spada potem ona z svojimi otroci po §. 44. na breme tukajšnje občine. Treba bi bilo, da bi tudi na to ozir jemal. — To sem naznanil, da bi tudi druge občine moje misli bile.*)

Župan.

Iz Ljubljane. Tudi v Ljubljani so se začele delati priprave za veliko obrtnijsko in kmetijsko razstavo, ki bode leta 1873. na Dunaji. Ker je pred vsem treba, da se izbere v vsaki deželi veliko mož, ki bodo pomagali, da pride iz vsake dežele, kar ima dobrega v obrtnijstvu in kmetijstvu, v razstavo, zato je tudi c. k. deželni naši vladi došel ukaz od ministerstva, naj po posvetovanji z zaupnimi možmí nasvetuje vladi vrsto udov razstavne komisije, ki jih bode potem cesar sam imenoval za ude te komisije. To se je zgodilo v pondeljek.

— Kakor se v obravnavah deželnega našega zbora bere, se ima brž zdaj tudi slovenski jezik deloma vpeljati za učni jezik v kranjske gimnazije in ljubljansko realko. Deželni šolski svèt je dobil nalog, izvršiti ministerski ukaz.

— Kar so dopisniki „Slov. Narod“, „Preše“ in „Triesterice“ te dni iz deželnega odbora o nekem „cukanji“ pri nasvetovanji profesorja Lesarja za dež. šolskega svetnika raznesli po svetu, je nesramna laž. Radi bi le to vedeli, kter „Ehrenmann“ je iz deželnega odbora inšpiriral dopisnike!

— Nemčurji (ne Nemci) štajarski, koroški in kranjski še niso zadovoljni s tem, da nedavno so na Dunaji imeli nemški „Parteitag“, — 21. in 22. t. m. si napravijo še druzega v Gradcu. Gradec je res prvo gnjezdo za take pristrance.

— ♂ (*Odbor učiteljskega društva za Kranjsko*) je sklenil v svoji zadnji seji, naj se tistim bukvarjem, kteri so zadnjo razstavo učilnih pripomočkov z različnimi knjigami, zemljovidi itd. obogatili, podelijo priznanice za to prijaznost. Posvetovalo se je potem o prenaredbi pravil našega društva v namen spremembe društva v slovensko učiteljsko društvo. Konečno ste se še za knjižnico nakupile dve knjigi v hrvaškem jeziku, ktere obsegate zemljomerstvo in zemljopisje.

— Gledišče v nedeljo, ko ste se predstavljale dve slovenske šaloigri, je bilo spet lepo polno. Naj bode ta obisk prijazen opomin ravnateljstvu narodnega gledišča, da skrbí, kolikor mogoče, za ugodno izvrševanje vseh predstav.

— *Četrta predstava dram. društva*) v gledališči bo v torek 24. oktobra. Predstavljale se bote dve novi igri „Išče se odgojnik“, igra v dveh dejanjih poleg francoskega in „Pred zverinjakom“, igra s petjem v 1 dejanji. Peta predstava bode 1. novembra in se bode ponavljala žalostna igra „Mlinar in njegova hči“.

— „Sršeni“ — je imé novemu slovenskemu listu, ki bode nastopil mesto ranjcega „Pavlihe“ in „Jurja s pušo“ pod vredništvom gosp. Ivana Železnikarja v Ljubljani.

— (*Prošnja.*) Prišel je srečni čas, da je tudi na ljubljanski realki slovenski jezik deloma učni jezik. Dotični ministerski ukaz pa je še le 17. dne t. m. došel učiteljstvu, toraj potem, ko so si bili učenci preskrbeli nemške knjige zlasti naravoslovske. V imenu revniših svojih učencev se obračam do slovenskih rodoljubov s prošnjo, naj oni, ki imajo knjigi „**Živalstvo**“, poslovenil Fr. Erjavec, in „**Rastlinstvo**“, poslovenil Ivan Tušek, blagovolé podariti jim ju ter prej ko prej meni poslati, da ju kmalu razdelim.

Ant. Lésar,
profesor c. k. vélike realke.

— Gosp. Jožef Rudež, spoštovani veliki posestnik v Ribnici, je po dolgi bolezni 14. dne t. m. umrl.

— (*Očitne preskušnje v živinozdravniški šoli*) so danes, jutri in pojutranjem na Poljanah.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Danes je velikovažen dan za Avstrijo. Mislilo se je, da že 16. dan t. m. pride odgovor cesarjev o predlogih českih deželnemu zboru českemu v roke, — al to se ni zgodilo, in najnovejši časniki so prinesli novico, da Njegovo Veličanstvo hoče, predno odgovorí českemu zboru, zaslišati véliki ministerski svèt, to je, tudi prve ministre ogerske in pa grofa Beusta. In to se ima danes zgoditi. Na to novico so „ustavoverski“ časniki brž zagnali glas, da se poravnava s Čehi krha in da ne bode nič iz vsega,

*

*) Bodimo veseli, da vlada le ta sklep našega deželnega zbora za zdaj potrdi; če po novem prestroji Avstrije, za ktero bode šlo v prihodnjem državnem zboru, pridejo deželni zbori do svoje popolne samostojnosti, ki je zdaj nimajo, gotovo naš deželni zbor ne bode prezrl teh nadlog, ki jih občinam nakladajo ljudje, ki se le na „prazne roke“ ali na „hlače“ ženijo. Da bi le moč imeli deželni zbori, vse storiti, kar za potrebno spoznajo, marsikaj bilo bi že bolje v naši deželi! Vred.

kar je Hohenwart nameraval. Mi po vsem tem, kakor je dozdaj obravnava tekla, nimamo strahú, da bi se zgodilo kaj tacega, kar bi Avstrijo pahnilo v najhujo nevarnost, vendar bomo silno veseli, ako slišimo, da je konec vseh homatij. Po naših mislih zdaj, ko gré za to, da presvitli cesar zadnjo besedo reče o predlogih českih, ki bodo predrugačili vso Avstrijo, zahteva modrost cesarjeva, da sliši tudi mnenje ministerstva Ogerske, ki je po dvalizmu vezana na Avstrijo. Le, da Beust, ki se od mnozih strani imenuje „der Todtengräber Oesterreichs", je tudi v tem posvetovanji, nam ni kaj po všeči. Vendar, kakor smo rekli, ne obupamo o konečnem srečnem dognanji sprave.

— „Vaterl." je preračunil, da brez Čehov pride v prihodnji državni zbor 99 federalistov, centralistov pa le 49.

Hrvaško. — Kakor strela z jasnega neba je švignila novica po svetu, da v gornji granici je punt. V Rakovici v Ogulinskem regimentu je drhal kakih 200 do 300 ljudí planila nad hišo ondašnje graničarske kompanije ter ropati začela orožje, uniforme in vse, kar je bilo shranjeno v tej hiši; podoficirja, ki je hišo branil, so vstrelili. Poveljnik general Mollinary je brž iz Zagreba poslal dva batalijona vojakov, ki so zajeli puntarje in zadušili ustajo. „Slov. Nar." se iz Zagreba piše 15. dne t. m.:

„Ustaja v Ogulinskem regimentu je pri kraji. Krajiški regimenti sami, zlasti Slunjani in Otočani so ustajnike ukrotili. Prej nego so se ustajnike še dobro ogledali, bili so vseh strani obkoljeni in nagloma premagani. En del njih je orožje od sebe vrgel, ter se podal, drugi so v bližnje gore pobegnili, od koder pa gotovo ne bo eden utekel, ker jim je baje cesarska vojska že vsa pota zaprla, in ker tudi živeža nimajo. Koliko jih je v boji padlo, to se še ne vé; ve se pa za gotovo, da so glavni kolovodje: advokat Evgen Kvaternik, Bach in neki Rakijaš med mrtvimi. Fabiani bivši pod Rauchom zloglasni kapetan v Karlovcu je baje z begunci v gore pobegnil. Gorjé mu, če ga vlové. Kar se ustaje same tiče, je zdaj gotovo, da je delo Starčevičjanske stranke. Nesramno je tedaj da naše službene „Narodne Novine" in Agramerica" narodno stranko dolžijo, da je tudi ona če že ne neposredna, pa vsaj posredna deležnica in sokrivnica ogulinske ustaje! Kaj takega more le magjaronska nesramna brezobraznost pisati! Nasproti takim lažnjivim in zlobnim ovajam je samo eno sredstvo: korobač! — Glava Starčevićjanske stranke dr. Ante Starčevič ni bil pri ustajnikih, ampak čakal je mirno v Zagrebu na poročila o ustajniških zmagah, brž ko ne tudi srca ni imel, da bi se bil v ustajniški tabor podal. Po noči od petka na saboto so njega in sedanjega vrednika „Hervatske" nekega Matešiča v zapor potegnili, stan padlega Evgena Kvaternika, bivšega zagrebškega odvetnika pod sodni pečat deli ter pri raznih Kvaternikih in Starčevičih, kteri je enih in drugih precej veliko, preiskavali. Rakovaška ustaja je nasledek Rauchovega vladuhovanja. On je Starčevičjance celó z denarjem podpiral, ter jih gojil, kakor se samo razposajenost odgojeva. Znano je, da je „Zvekan" na vladne stroške izhajal, ter da je njegov vrednik Manesteriotti za vsak Zvekanov list po 50 goldinarjev nagrade dobival. Rauchu so bili Starčevičjanci dragi zavezniki in mila brača v borbi proti narodnej stranki. In res, od nobene strani niso tako strupene pušice na njo letele, kakor iz Starčevičjanskega tabora. V svojih napadih na Strosmajerja, Mrazoviča, Miškatoviča, Vončino, Šuškoviča in druge narodne velmože jim ni bilo nobeno sredstvo prenemoralično, da ga ne bi bili upotrebili, kar je vse Rauchu neizmerno dopadlo. S tem je pa Rauch v Starčevičjancih, odgojeval kačo na prsih hrvatskega naroda, ki je naglo rastla na dolžino in debelino, ter — in to je najžalostneje znamenje — zlasti med hrvatsko mladežjo se zeló širila. Tudi naša sedanja vlada je bila za Starčevičjance zaštitnica in pokroviteljca, tudi ona jim je marsičesa skoz prste pregledala, kar sicer v nobenej urednjeni državi ne bi smelo biti, pa kaj se hoče, saj so Starčevičjanci tudi njeni zavezniki v boji proti narodnej stranki bili! Bolj ko so Starčevičjanci narodnjake grdili, v večej milosti so bili pri vladi.

Denarni zapisnik Matice slovenske.

Pri XXII. odborovi skupščini so bili v Matico sprejeti naslednji udje.

(Dalje.)

Za 1870. in 1871. leto:

Gospod	Jeglič Andrej, dež. računovodja v Gorici	4 gold.
„	Kokole France, c. k. davkarski kontrolor v Tominu	4 „
„	dr. Premerstein pl. Janez, c. kr. bileznik v Tominu	4 „
„	Sovdat Anton, finanč. komisar v Tominu	4 „
Knjižnica	višje realke v Gorici	4 „
Gospod	Hrast Šimen, prefekt v mladenškem semenišču v Gorici	4 „
„	Gabrijevčič Jož., dr. bogosl., kaplan v Rihenbergu	4 „
„	Hebat Miha, posestnik . . . . v Rihenbergu	4 „
„	Jug Tomaž, učitelj . . . . . v Rihenbergu	4 „
„	Kodrič Jožef, posest. in grajšč. osrbnik v Rihenbergu	4 „
„	Licen Janez, župan . . . . . v Rihenbergu	4 „
„	Pavlica Jožef, posestnik . . . . v Rihenbergu	4 „
„	Pečenko Anton, posestnikov sin . v Rihenbergu	4 „
„	Robič Andrej, posestnik . . . . v Rihenbergu	4 „
„	Stepančič France, kaplan v Dornbergu .	4 „
„	Tomažič Ferdinand, kaplan v Stanjelu .	4 „
„	Čotič Jernej, učitelj v Štjaku	4 „
„	Sever Janez, posestnik na Vižmarjih . .	4 „
„	Bezeljak France, kmet. sin v Črnemvrhu	4 „
„	Ložar Janez, posestnik v Trzini . . .	4 „
„	Kržič o. Andrej, frančiškan v Ljubljani .	4 „
„	Weiss Peter, posestnik v Dvoru . . .	4 „

(Dalje prihodnjič.)

Kursi na Dunaji 17. oktobra.

5% metaliki 57 fl. 55 kr. — Ažijo srebra 117 fl. 85 kr.
Narodno posojilo 67 fl. 65 kr. — Napoleondori 9 fl. 42 kr.

Žitna cena

v Kranji 14. oktobra 1871.

Vagán pšenice 6 fl. 45. — rži 4 fl. 40. — ječmena 3 fl. —. — ovsa 2 fl. —. — soršice 4 fl. 60. — ajde 3 fl. 60. — prosa 3 fl. 60. — krompirja — fl. —. — fižola 5 fl. 44.

Žitna cena

v Ljubljani 14. oktobra 1871.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 60. — banaške 6 fl. 20. — turšice 4 fl. 50. — soršice 4 fl. 60. — rži 3 fl. 20. — ječmena 3 fl. 20. — prosa 3 fl. 40. — ajde 3 fl. 20. — ovsa 1 fl. 80. — Krompir 2 fl. 30.

Listnica vredništva. Gosp. O. J. v G: Dokler ne poznamo, kar bi imeli priporočati, ne moremo. — Gosp. M. J. v Koš: Vaš dopis je ugodno rešen po sklepu dež. zbora. Iz poslednjega „Učit. Tov." zdaj gotovo to že tudi veste.

Odgovorni vrednik: Janez Murnik. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik v Ljubljani.